

הרב משולם דוד סאלאוויציק
ראש ישיבת בריסק בירושלים עיה"ק ת"ו

בענין הגמרות המבוארות החדשות

לחנך הבנים שאי אפשר לקנות התורה רק ביגיעה, ועל רש"י צריך להתייגעות, ובדברי רש"י מונח הרבה מאד, ע"כ דבריו. (מפי הרה"ג ר"ש שטערן שליט"א ר"מ בישיבה גדולה 'תורה ויראה' דרבינו יואל מסאטמאר ששמע כל הנ"ל מפי הגר"ד שליט"א).

על שאלת השואל אם מותר להניח לילדים ללמוד בהגמרות החדשים, ואחרי שמיעת כל הענין והצדדים בזה אמר כזה: חס ושלום ללמוד באלו הדברים, הילדים צריכים לחנך להתייגעות על תורה, כהיום הוא דור של לצים ועמי הארץ, התורה אי אפשר לקנות רק ביגיעה, ובזה צריך

הרב אליקים שלעזינגער²
ר"מ ישיבה הרמה
ק"ק לונדון יצ"ו

בענין הנ"ל

קילורין לעינים ומעשה אומן מפליא שהרחיב הדיבור בזה בקושט דברי אמת מסמרים נטועים ואין מה להוסיף, ע"כ באתי רק בקוצר דברים כיהודה ועוד לקרא.

עד השבוע לא ידעתי ולא ראיתי אודות הספר הנידון, כי כמוכן ב"ה אינו במחיצתינו, אולם בראותי נשתוממתי על המראה, אמנם בעצמותו אינו אלא ביאור קל ושחתי להגמ' – אשר דבר זה לבד הוא בגדר קלקול בהיותו מונע מן הקורא עיקר כח עמלה של תורה – אבל עוד יותר כי המחברים האלה אם כי הקדימו שברצונם שלבסוף ילמדו גמרא

בס"ד, עש"ק את בריתי שלום תשס"ג
רב שלומים וכו'...

אבקש בזה סליחתו על איחור המענה למכתבו החשוב בענין העומד ברומו של עולם, אמנם ידע כי משאת עבוה"ק המוטלת עלי כבדה מאד, דאין הכוחות והזמן מספיקים וכו', ובעוה"ר הפירצות מרובות ואין גודר גדר לעמוד למשמר מסורת התורה, עיני מיחלות לחסדיו יתב"ש הנותן ליעף כח ולאאע"י.

ראיתי קונטרסיו של ידי"נ הגה"צ ר' נתן יוסף מייזעלס שליט"א³ [זצ"ל] והם דברים

1. שאמר רבנים ביום ד' פרשת קרח תשס"ד לפ"ק, נדפס בקובץ חידושי תורה 'אעירה שחר – זכרון אברהם צבי' (סיון תשס"ו) עמוד לד ואילך.
2. נדפס בקובץ חידושי תורה 'האמת והשלום' לעניני הלכתא ושמעתתא ואגדתא (יו"ל על ידי חבורת בני הכוללים, ברוקלין נ"י), גליון א (שנת תשס"ג), במדור 'צרופה אמרתך מאד'. לתועלת המעיין הוסיף המבלבה"ד באור ישראל' המ"מ הבאות לקמן בשוה"ג.
3. נדפסו בקובץ 'האמת והשלום' הנ"ל שם.

ע"ז זוכה לאורה של תורה אשר קדושתה תאיר בלבו ממדבר מתנה וכו'⁶ יגעת ומצאת⁷, אבל מי שקורא בפירוש זה של המדמים להיות מתרגמי הגמ' הק' לא יכול לזכות כלל לאור התורה ומעלותיה למעלה בקודש ידבקותו בתורת אמת נמנע ממנו, ומי יודע אם יזכה לזה גם אח"כ שכבר חשכו עיניו בקריאתו הקלה כי יחסר לו "פתח דבריך יאיר"⁸. איתא במד"ר נצבים⁹ כי התורה וכלי אומנתו מסיני נתנה היינו הן לימוד התורה והן אופן לימודה ודרך לימודה הלכה למשה מסיני וכל המשנה ידו על התחנתונה, ודומה בעיני הספר הנידון למש"כ הרמב"ם בסוף מעילה¹⁰ כי ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה וכו' ולא תהא מחשבתו בהן כמחשבתו בשאר עניני חול.

ואם כי שמעתי מזה זמן שעשו תרגום ש"ס בלשון לע"ז ר"ל עבור אלה תינוקות שנשבו ואין להם מלמד, וידוע שכבר הזהירו על זה גדולי הדורות באיסורים גדולים¹¹ כי לא ע"ז יתקרבו אל ד' ותורתו ודי מה שנהגו בכל הדורות להדפיס קיצורי דינים נחוצים אבל חלילה לתרגם עיקרה של תושבע"פ, אבל לא

פירש"י בפנים אבל למעשה במציאות נטו מדרך המקובל בכתיבת פירושה ועשו ר"ל כמין תרגום על הגמ' בלה"ק והכינו כל טצדקי שהקורא ילמד רק דבריהם ונדמה לו שהעיון בגמ' הק' ופירש"י הוא רק למותר ר"ל. ואם כי יתכן שבאו בזה לתקן לפי דעתם המשובש, אליבא דאמת אינם אלא מסכנים ולא שמו לב כלל לעיקר אמתיה של תורה"ק הגמ' ופירש"י שהם לנו שורש תורה שבע"פ אשר כל דבריהם כל דיבור וכל תג הוא למעלה בקדש עמוק עמוק מי ימצאנו הן בנגלה והן בנסתר וכל מפרשי הש"ס מעולם וע"ע עוד לא מיצו התוכן הפנימי של דבריהם הקדושים שכוללים בהם פשטים ועיונים לאין שיעור ותכלית וכמו"ש בדעצ"ח להרמח"ל דמש"כ⁴ כה דברי כאש נאום ד', כמעשה האש ממש בהיות האש מתלהטת יש בשלהבת כמה גוונים מרוקמים שיש בתורה ששים רבוא פירושים שהאירו בלי תכלית וכל אות ממנה הוא כן עכ"ל בקיצור⁵, ואכן כל אלה כלולים בהגמ' הק' ומפרשי' האמיתיים ובלשונם, והלומד ועמל בהם מקושר לכל אלה אם כי לפי השגתו ודייקא

4. ירמ' כג, כט.

5. ב'דרך עץ חיים' להרמח"ל כתב בזה"ל: "וזה תראה, כי שנים הם בתבונה אחת נבראו, שכל האדם, והתורה המשתלל אותו. על התורה נאמר הלוא כה דברי כאש נאם ה', והוריענו בזה, כי אמת הדבר, שהתורה היא ממש אור אחד ניתן לישראל לאור בו, כי לא כחכמות הנכריות וידיעות החול, שאינן אלא ידיעת דבר מה אשר ישיג השכל בטרחו אך התורה הנה קודש ה', אשר לה מציאות גבוהה בגבהי מרומים. וכאשר יעסוק בה האדם למטה אור היא אשר תאיר בנשמתו להגיע אותו אל גני מרומים, גני הבורא יתברך שמו, בדרך הארה ופעולה חזקה אשר היא פועלת בה. והוא דבר החכם (משלי ו, כג) 'ותורה אור', אור ממש, ולא חכמה לבד, ולא שמראה אור בדרך דמיון, אלא אור ממש, כי זו מציאותה למעלה, ובהיכנסה בנשמה יכנס אור בה, כאשר יכנס השמש באחד הבתים. ואף גם זאת, הנה בדקדוק גדול נמשלה לאש ובהשוואה מדוקדקת, כי כאשר תראה הגחלת שאינה מלובה, השלהבת היא בתוכה כמוסה וסגורה, אשר בהפיח בה אז תתפשט ותתלהב ותצא מתרחבת והולכת, ובשלהבת היא נראים כמה מיני גוונים מה שלא נראה בתחילה בגחלת, והכל מן הגחלת יוצא, כן התורה הזאת אשר לפנינו, כי כל מלותי' ואותיותי' כמו גחלת הן, אשר בהצית אותן כן כאשר הן, לא ייראו כי אם גחלים וגם כמעט עמומות. ומי שישתדל לעסוק בהגחלים וגם כמעט עמומות. ומי שישתדל לעסוק בה, אז תתלהב מכל אות שלהבת גדולה, ממולאה בכמה גוונים, הן הידיעות העומדות צפונות בתוך האות ההיא".

6. ראה עירובין נד, ע"א ונדרים נה, ע"א – עה"כ במדבר כא, יח.

7. ראה מגילה ו, ע"ב.

8. לשון הכתוב תהלים קיט, קל.

9. דברים רבה פ"ח, ו.

10. ה' מעילה פ"ח ה"ח.

11. בענין זה האריך הרב שלעזינגער במאמרו 'אמרות ד' אמרות טהורות' [נדפס בקובץ חידושי תורה 'קול ברמה – באר מרים', י"ל ע"י תלמידי הישיבה הרמה והכולל, (לונדון תשס"ז), עמוד תצב ואילך], ושם נאמר: "... והלא אנו רואים בימינו אשר אפילו בני תורה אינם מבינים, ומתרגמים הגמרא הקדושה לשפת נכר (לועזית או עברית) ושמהים בזה וחושבים שבזה לומדים תורה, ובאמת הלומד בזה אינו אלא כקורא בעלמא, כי קדושת התורה היא באותיות'

וכששמע בעל תה"ד על זה אמר לא בדרך זו יזכה לתורה אלא דוקא ע"י עמל ויגיעה לעמוד ולחפש בספרים בטירחת יתירה ע"כ¹³, ומזה נוכל לדון ק"ו לנידון דידן שרוצים לקנות "בהישג יד קל" כמו שכתבו בהקדמתם, ומכש"כ שגוף הביאור אינו בדרך המסור לנו מסיני וע"י מוסרי תורה מדור דור, כמושנ"ל.

ועלובה עיסה שנחתומה מעיד, כי עיקר המסכים והעומד מאחורי הענין הוא רב א' ידוע שכל דרכו ושיטתו הוא היפך דרכם של רבותינו האמיתיים מוסרי התורה, וגם בין שאר המסכימים לא מצאתי מי שמוסמך עלינו ללכת בדרכיהם, ומה לנו ולהם אנן בדידן בדרך המלך נלך ויקוים בנו ולא ימוש תוה"ק מפינו ומפי זרעינו ישן מפני חדש תוציאו, כספר עזרא המונח בקוה"ק בלי שום שינוי כלל, וכמוש"כ "רוחי" אשר עליך "דברי" אשר שמתי בפיך ולא ימושו מפיה ומפי זרעך מעווע"ע.

היה שייך לנו ללחום נגד זה כ"כ כי אינו נוגע למחנינו ומה כחנו נגד המחדשים אבל בנידון דידן שעשו כן בלשה"ק הסכנה מרובה שדבר כזה יכנס חלילה לתוך בתי מדרשות ולדאבוני נוכחתי שכן הוא והיא תקלה עצומה ועקירת התורה ח"ו אסור לנו להחריש, ויש לעורר את שארית התלמידים הנאמנים בחורי חמד המבקשים לדעת את ד' ולהתעלות בתוה"ק שיתרחקו מכל אלה, ומרביצי תורה יזהירו תלמידיהם מלרעות בכרם זו אלא יהיו לומדים ועמלים בתורה כמו שעשו בכל הדורות ורק אז תתקיים בידיהם תורה אדם כי ימות באהל שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה¹², וראיתי דבר נפלא בס' לקט יושר מתלמיד בעל תרוה"ד שמשפר שהיה תלמיד א' מבני העשירים שעשה לעצמו שולחן עגול מסתובב ושם עליו כל הספרים הנצרכים לו והי' סובב שולחנו מידי פעם ועיין במפרשים

דייקא, כי כמו שהתורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, כן כל תיבה וכל אות שבתוה"ק הוא בלתי גבולי בתוכנו ושוכן בו האור העליון, אבל בתרגום הלועזי הלא אין דבר מן האור הזה, ע"ש בארוכה.

12. ראה ברכות סג, ע"ב – עה"כ במדבר יט, יד.

13. הערת המו"ל: זה לשון ה'לקט יושר' ח"ב (עמוד לט ענין ב): "וזכרני שאמר, אותם הבחורים העשירים המפונקים שעשו להם שולחנות כשיושבין במקומן הופכין השולחן לאי זה צד שירצו ועליו הרבה ספרים, לא טוב הם עושים. אדרבה, כשמבקש אחר הספר ובא לו בטורח גדול זכור באותו מעשה מה שרוצה ללמוד". וע"ש עור.

משיח צדקנו ילמוד זכות על כל אחד מישראל

והנה איתא בספה"ק גדולת משיח צדקינו מדוע נחשב משיח לפני השי"ת כ"כ, מפני שמלמד סניגוריי' על כל אחד מישראל אפילו על קל שבקלים, והנה משיח עיקרו מסדום ע"כ כאשר ביקש אאע"ה בעד סדום נתלבש בו נשמת משיח צדקינו וראה ברוה"ק שיהי' שם אחד שילמוד סניגוריי' על בני אברהם ע"כ למד אאע"ה סניגוריי' על סדום. ובאמת פושעי בני ישראל מלאים מצות כרימון מלאים חרטה תיכף, ע"כ אמר אאע"ה בתפילתן והי' כצדיק כרשע באותו רגע נעשה מרשע צדיק כי תיכף מתחרט, ותפילתו של א"א עשה פירות שניצל משם לוט שיצא ממנו משיח שלא ידח ממנו נידח, ומשיח ילמוד זכות על כל אחד מישראל כי יהי' למשיח נשמה יחידה והוא יחיד בעולם אין כמוהו מורה ויציל את כל ישראל בזכותו.

(ספר דברי חיים פ' לך עמ' יט לתלמיד הגה"ק מבוטשאטש)